

POSTANOWIENIE

Dnia 6 maja 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu Wydział I Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący SSA Jan Futro (spr.)

Sędziowie: SA Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga, SA Piotr Górecki

po rozpoznaniu w dniu 6 maja 2013 r. na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) SA z siedzibą w K.

przeciwko A. N. R. z siedzibą w W.

o ograniczenie prawa własności

na skutek zażalenia pozwanej

na postanowienie Sądu Okręgowego w Koninie z dnia 22 lutego 2013 r.

sygn. akt I C GG 2/13

1. oddala zażalenie;
2. rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawia do orzeczenia końcowego.

Piotr Górecki Jan Futro Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd I instancji udzielił na czas toczącego się postępowania zabezpieczenia poprzez zezwolenie powódce na zajęcie części nieruchomości stanowiącej własność pozwanej, położonej w W. S., Gminie K. (posiadającej urządzoną w Sądzie Rejonowym w Koninie księgę wieczystą nr (...)) o powierzchni około 3,85 ha położonej w pasie o długości 600 metrów i szerokości 53 metrów wzdłuż północnej granicy działki, w odległości około 21 metrów od tej granicy w pasie o długości 361 metrów i szerokości 35 metrów, w odległości od zachodniej granicy działki od 18,5 metrów od strony północnej do 125 metrów od strony południowej - wydzielonych w części północno-zachodniej nieruchomości oznaczonej numerem ewidencyjnym (...) o powierzchni całkowitej 41,5562 ha - pod budowę urządzeń hydrogeologicznych, hydrotechnicznych i elektrycznych związanych z budową systemu studni odwadniających bariery zewnętrznej O/J. P. II w terminie od 22 lutego 2013 roku a w pozostałym zakresie wniosek powódki oddalił.

W uzasadnieniu wskazał, że roszczenie powódki oparte jest na art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 9.06.2011 roku - Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. nr 163, poz. 981 dalej” p.g.g.). Z załączonego do pozwu materiału dowodowego, a zwłaszcza dokumentów w postaci koncesji Nr(...) zmienionej decyzją Ministra Ochrony Środowiska z dnia 8.06.1998 roku (k.56-60), części szczegółowej Planu (...) Odkrywki (...) dotyczącej okresu 1.01.2012 - 31.12.2014 r. (k.51) wraz z zatwierdzającą go decyzją Dyrektora Okręgowego Urzędu Górniczego w P. z dnia 30.11.2011 roku (k.52) i mapą sytuacyjną (66), wypisu i wyrysu z miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla wybranych terenów na obszarze Gminy i Miasta K. (k. 39), uchwały nr (...) Rady Miejskiej w K. (k. 40), uzasadnienia konieczności

zajęcia nieruchomości pod eksploatację (k. 13), odpisu księgi wieczystej nr (...), opisu i mapy ewidencyjnej (k. 12), korespondencji związanej z wykupem nieruchomości - wynika, że roszczenie powódki jest wiarygodne.

Przedmiotowa nieruchomość oznaczona nr ewidencyjnym działki (...) stanowiąca własność pozwanego, zgodnie z powyżej wymienionymi dokumentami, przeznaczona jest na teren i obszar górniczy, pod eksploatację pod budowę infrastruktury odwadniającej począwszy od lutego 2013 roku do 31.12.2020 roku, a w pozostałej części pod eksploatację węgla brunatnego począwszy od 1.01.2014 roku do 31.12.2020 roku.

Część tej działki o obszarze 3,85 ha niezbędna jest od lutego 2013 roku do wykonania infrastruktury odwadniającej, w następstwie czego pozostała część działki zostanie zajęta pod eksploatację od ok. stycznia 2014 roku.

Przedmiotowa nieruchomość znajduje się na terenie eksploatowanego już - na podstawie uzyskanej przez powódkę koncesji - złoża (...), obejmującego teren odkrywki J. II B". Na terenie w/w złoża prowadzone są prace wydobywcze i zbliżają się one do granic nieruchomości pozwanej. Na części przedmiotowej nieruchomości pozwanej, tj. na powierzchni 3,85 ha zaplanowano w I kwartale 2013 roku roboty hydrogeologiczne, hydrotechniczne i elektryczne związane z budową systemu studni odwadniających bariery zewnętrznej O/ J. P. II B (k. 65). Po spełnieniu warunków hydrologicznych i geologicznych planowane jest rozpoczęcie prac przygotowawczych na przedpolu pod eksploatację węgla w I kwartale 2014 roku. Nie budzi wątpliwości, że zaniechanie eksploatacji - przy braku możliwości wejścia i zajęcia nieruchomości pozwanej - z uwagi na stan zaawansowania prac projektowych oraz koszty związane z budową już istniejącej infrastruktury odwadniającej i elektrycznej w północno-wschodniej części wyrobiska pociągnęłoby za sobą ogromne straty finansowe dla powódki. Powódka straciłaby bezpowrotnie około 2 632 tys. Mg węgla, co przy średniej cenie ok. 64,93 zł. za Mg czyni to stratę 170 947 000 złotych. W tej sytuacji należy uznać, że powódka wykazała, że przysługuje jej względem pozwanej roszczenie o ograniczenie prawa własności w stopniu wystarczającym do udzielenia zabezpieczenia oraz uprawdopodobniła interes prawny w udzieleniu tego zabezpieczenia. Nadto w świetle okoliczności niniejszej sprawy - w ocenie Sądu - udzielenie zabezpieczenia nie pozostaje w sprzeczności z uregulowaniem wynikającym z art. 731 k.p.c. wobec istnienia wyjątków od reguły, że zabezpieczenie nie może zmierzać do zaspokojenia roszczenia. Takim wyjątkiem jest art. 98 p.g.g., w którym przewiduje się, że w celu natychmiastowego zapobiegania szkodzie lub jej dalszym skutkom sąd może nakazać podjęcie koniecznych czynności, a jeżeli obowiązek ten obciąża powoda, sąd może nakazać przedsiębiorcy niezwłoczne wypłacenie niezbędnej kwoty pieniężnej. Dokonane zabezpieczenie nie obciąża też pozwanej ponad miarę. Dotyczy bowiem gruntów rolniczych wydzierżawianych do niedawna przez pozwaną, za zajęcie których - w miejsce dotychczas otrzymywanego czynszu dzierżawnego - pozwanej przysługuje od powódki odpowiednie wynagrodzenie.

Na postanowienie to zażalenie wniosła pozwana zarzucając mu naruszenie art. 731 k.p.c.

W konsekwencji wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia, oddalenie wniosku o zabezpieczenie i zasądzenie na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu wskazała, że treść żądania objętego wnioskiem o zabezpieczenie jest tożsama z jednym z dwóch żądań pozwu. Zgodnie zaś z przepisem prawnym zawartym w art. 731 kodeksu postępowania cywilnego: „Zabezpieczenie nie może zmierzać do zaspokojenia roszczenia”.

Zdaniem pozwanej A. N. R. wskazany przez Sąd przepis zawarty w art. 98 p.g.g. nie stanowi owego wyjątku od zasady wskazanej wyżej.

Przepis ten w zacytowanej w uzasadnieniu do postanowienia treści jest przepisem ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. - Prawo geologiczne i górnicze, która na podstawie art. 226 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze - utraciła moc a w aktualnie obowiązującej ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze znajduje się, co prawda, przepis prawny o podobnym brzmieniu, jak wskazany przez Sąd przepis. Jednakże ten przepis prawny zawarty w art. 152 p.g.g. ustawy umiejscowiony jest w Dziale VIII „Odpowiedzialność za szkody”, który dotyczy wyłącznie szkód poniesionych przez właściciela gruntu, a spowodowanych działaniem przedsiębiorcy prowadzącym

zakład górniczy. Natomiast w niniejszej sprawie mamy do czynienia z odwrotną sytuacją - na narażenie na szkodę powołuje się ów przedsiębiorca prowadzący zakład górniczy i pozywa właściciela gruntu (A. N. R.).

Pozwana podnosi ponadto, że nie może być obciążana zbyt późnym wytoczeniem powództwa z roszczeniem o ograniczenie prawa własności i zgodę na wejście powodowej kopalni na grunt. Wskazała też, że między stronami prowadzone były negocjacje dotyczące sprzedaży całej nieruchomości, z tym jednak zastrzeżeniem, iż pozwana Agencja wskazała przetargowy tryb sprzedaży w formie ofert pisemnych. Tak uzgodnioną procedurę sprzedaży prowadzi pozwana Agencja

Udzielenie zabezpieczenia, jak to uczynił Sąd w zaskarżonym postanowieniu, spowoduje utratę wartości sprzedawanej - jak strony uzgodniły - przedmiotowej nieruchomości,

Pozwana podniosła, że nie jest w posiadaniu gruntów, których dotyczy postanowienie o zabezpieczeniu, ponieważ dotychczasowi dzierżawcy, którym pozwana agencja wypowiedziała umowę dzierżawy nie wydali do dziś nieruchomości oznaczonej jako działka nr (...).

Powódka wniosła o oddalenie zażalenia i zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Zażalenie jest niezasadne.

Pozwana nie kwestionowała, że roszczenie powódki wskazane w pozwie jest uprawdopodobnione i spełnione zostały określone w art. 730¹ k.p.c. warunki udzielenia zabezpieczenia. Nie kwestionowała też, że brak zabezpieczenia może spowodować w mieniu powódki wskazaną szkodę w wysokości 170 947 000 złotych.

Trafnie natomiast podniosła, że jako podstawę zabezpieczenia Sąd Okręgowy wadliwie wskazał art. 98 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. prawo geologiczne i górnicze, w sytuacji gdy ten akt prawny uchylony został przez ustawę prawo geologiczne i górnicze z dnia 9 czerwca 2011 r. Zasadnie też wytknęła, że przepis ten, stanowiący, iż w celu natychmiastowego zapobiegania szkodzie lub jej dalszym skutkom sąd może nakazać podjęcie koniecznych czynności, stosując przepisy kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu zabezpieczającym, służyć miał zapobieganiu lub minimalizowaniu szkód górniczych wskutek eksploatacji złóż. Dotyczy zatem szkód wywołanych przez ruch zakładu górniczego, nie zaś potencjalnych szkód po stronie zakładu górniczego. Przepis ten jest częścią szerszej regulacji dotyczącej szkód górniczych. Nie ma zatem znaczenia, że ma on swój odpowiednik w nowej ustawie – w jednakowo brzmiącym art. 152 – umieszczonym w rozdziale „Odpowiedzialność za szkody” – skoro traktuje on również o szkodach wywołanych przez ruch przedsiębiorstwa górniczego.

Mimo to argumenty podniesione przez pozwaną nie uzasadniają zmiany zaskarżonego postanowienia.

Przyjęty sposób zabezpieczenia ma bowiem podstawę w przepisach kodeksu postępowania cywilnego regulujących postępowanie zabezpieczające. Przepis art. 755 § 1 k.p.c. wskazuje na otwarty katalog możliwych sposobów zabezpieczenia roszczeń niepieniężnych, rezygnując z enumeratywnego ich wyliczenia. W przepisie ograniczono się do wzmianki, iż sąd udziela zabezpieczenia, jakie stosownie do okoliczności uważa za odpowiednie, nie wyłączając przykładowo wyliczonych sposobów. Na szczególną uwagę zasługuje sposób zabezpieczenia wskazany w § 1 pkt 1 omawianego przepisu, w którym dozwolono zabezpieczenie poprzez unormowanie praw i obowiązków stron na czas trwania postępowania. Przepis ten stanowi podstawę stosowania tzw. nowacyjnych zabezpieczeń polegających na stworzeniu nowego prowizorycznego stanu prawnego. W zakresie, w jakim przepisy dopuszczają nowacyjne zabezpieczenie roszczenia niepieniężnego, zezwalano w doktrynie na odstępstwo od zasady, iż zabezpieczenie nie może zmierzać do zaspokojenia roszczenia (art. 731 k.p.c.), chociaż ten sposób zabezpieczenia niewątpliwie prowadzi do udzielenia wierzycielowi ochrony prawnej, antycypując przyszłe orzeczenie.

Nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego z dnia 16 września 2011 r. definitywnie przesądziła powyższą kwestię, wprowadzając do art. 755 nowy § 2¹. Z przepisu tego wynika, że art. 731 k.p.c. nie stosuje się, jeżeli zabezpieczenie jest konieczne do odwrócenia grożącej szkody lub innych niekorzystnych dla uprawnionego skutków. Zatem nowacyjne zabezpieczenie roszczeń niepieniężnych co do swej treści może nie różnić się od merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy, o ile uprawniony uprawdopodobni, że bez takiego zabezpieczenia narażony będzie na szkodę albo inne niekorzystne skutki. Konieczność odwrócenia szkody lub innych niekorzystnych dla uprawnionego skutków jest szczególnym przejawem interesu prawnego w uzyskaniu zabezpieczenia. Okoliczność tę należy uznać – jak wskazano na wstępie rozważań - w okolicznościach niniejszej sprawy za uprawdopodobnioną.

Możliwe było zatem udzielenie zabezpieczenia roszczenia z art. 18 p.g.g. o ograniczenie prawa własności nieruchomości poprzez udostępnienie przedsiębiorcy górnictwu możliwości korzystania z nieruchomości powódki poprzez zezwolenie jej (na czas trwania procesu) na zajęcie pod eksploatację węgla brunatnego oznaczonej części działki od 22 lutego 2013 r.

Wbrew też twierdzeniom pozwanej nie ma podstaw do przyjęcia, że udzielenie zabezpieczenia spowoduje utratę wartości przedmiotowej nieruchomości, a jedynie może spowodować – w negocjacjach prowadzonych przez strony w sprawie sprzedaży nieruchomości – zmianę w pozycji negocjacyjnej stron.

Bez znaczenia natomiast jest fakt, że pozwana nie jest w posiadaniu gruntów, których dotyczy postanowienie o zabezpieczeniu

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł jak w punkcie 1 postanowienia.

Zgodnie z art. 108 § 1 k.p.c. sąd rozstrzyga o kosztach w każdym orzeczeniu kończącym sprawę w instancji. Nie jest takim orzeczeniem niniejsze postanowienie.

Zasada odpowiedzialności za wynik procesu. jest naczelną zasadą w zakresie kosztów procesu przyjętą przez kodeks postępowania cywilnego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2011 r., I CZ 67/11 LEX nr 1084691) Zgodnie z tą zasadą powód wygrywający proces ma prawo żądać zwrotu także kosztów postępowania incydentalnego. (z uzasadnienia wyroku Sądu Najwyższego z dnia 30 kwietnia 1973 II CR 159/73 - OSNC 1974/5/90). Przewidziana też w art. 745 k.p.c. reguła, że o kosztach postępowania zabezpieczającego sąd rozstrzyga w orzeczeniu kończącym postępowanie, ma przede wszystkim to znaczenie, że tego rodzaju koszty należy traktować jako element składowy kosztów postępowania w sprawie, w której został wydany tytuł zabezpieczający.

Piotr Górecki Jan Futro Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga